

VOLUME 4, SPECIAL ISSUE 2 Scientific Journal

ERUS

Educational Research in Universal Sciences

Scientific Journal Impact Factor: 5.564

ISSN: 2181-3515

Economics
Exact Sciences
Natural Sciences
Medical Sciences
Arts and Culture
Technical Sciences
Philological Sciences
Pedagogical Sciences
Psychological Sciences
Social Sciences and
Humanities

2023/2

ISSN 2181-3515
VOLUME 2, SPECIAL
ISSUE 2 APRIL 2023

<https://erus.uz/>

EDUCATIONAL RESEARCH IN UNIVERSAL SCIENCES
VOLUME 2, SPECIAL ISSUE 2, APRIL, 2023

EDITOR-IN-CHIEF

M. Kurbonov

Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, National University of Uzbekistan

---

EDITORIAL BOARD

Sh. Otajonov

Professor, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, National University of Uzbekistan

I. Tursunov

Professor, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Chirchik State Pedagogical University

B. Eshchanov

Professor, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Chirchik State Pedagogical University

J. Usarov

Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Chirchik State Pedagogical University

G. Karlibayeva

Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Nukus State Pedagogical Institute

H. Jurayev

Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Bukhara State University

Y. Maxmudov

Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Termez State University

K. Ismaylov

Professor, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Karshi State University

Sh. Sodikova

Doctor of Philosophy (Phd) in Pedagogical Sciences, National University of Uzbekistan

Sh. Pazilova

Doctor of Philosophy (Phd) in Pedagogical Sciences, Academy of the Armed Forces of the Republic of Uzbekistan

E. Xujanov

Doctor of Philosophy (Phd) in Pedagogical Sciences, Tashkent State Pedagogical University

H. Qurbanov

Doctor of Philosophy (Phd) in Pedagogical Sciences, Tashkent State Transport University

F. Khazratov

Associate Professor, Doctor of Philosophy (Phd) in Pedagogical Sciences, Bukhara State University

M. Mansurova

Associate Professor, Candidate of Pedagogical Sciences, Tashkent State Transport University

UYQU VAQTIDA EPILEPTIK XURUJI MAVJUD BEMORLARNING KUNDUZGI UYQUCHANLIGINI BAHOLASH

Ilmiy rahbar:

Kalandarova S.X.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Nevrologiya va tibbiy psixologiya kafedrasi assistenti.

G'iyasov A.B

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

Nizomov N.A

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

Xursanova M.O

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

Doniyorov S.T

Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son Davolash fakulteti 5-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Kunduzgi uyquchanlik gipersomniya hisoblanib, dastlabki nevrologik, psixik yoki somatik kasalliklarning darakchisidir. Po'stloq osti ensefalitlari, surunkali intracranial gipertenziya, vertebrobazilliar yetishmovchilik, III qorincha va gipotalamus sohasi o'smalari, endokrin buzilishlar (m: gipoterioz), nerv sistemasi intoksikatsiyalari, toksik va metabolik ensefalopatiyalar gipersomniyaning sababchisi bo'lishi mumkin. Shuningdek, turli dorilarni (m: antikonvulsantlar, antidepressantlar, neyroleptiklar, antigistamin) qabul qilib yurish ham kunduzgi uyquchanlikni chaqiradi. Gipersomniya bemorlar orasida juda ko'p uchraydi. Stress yoki qo'rquvdan keyin ham ba'zida chuqur uyqu buzulishlari yuzaga kelishi mumkin. Kunduzgi uyquchanlik bemorlarda nevrastenik sindrom, obsessive belgilar, kognitiv buzulishlar va boshqa ko'plab simptomlar sababchisi o'laroq, biz nevrologik nuqtai nazardan o'rganib chiqdik.

Kalit soʻzlar

Kunduzgi uyquchanlik, EEG, ESS, Ekonomo letargik ensefaliti, Gipersomniya, Uyqu vaqtidagi epileptik hurujlar, Epvort shkalasi, Astenizatsiya, Politerapiya, Monoterapiya.

Kirish

Hozirgi vaqtda uyqu va epilepsiya oʻrtasida murakkab bogʻliqliklar mavjud. Maʼlumki, uyqu buzilishi epileptik xurujlarni qoʻzgʻatishi mumkin va shu bilan birga, epilepsiyaning oʻzi ham uyqu tuzilishiga turli xil taʼsir koʻrsatishi mumkin. Epilepsiya bilan ogʻrigan bemorlar orasida asosiy shikoyatlardan biri uyquning buzilishi va kunduzgi uyquchanlik boʻlishi mumkin, bu esa, oʻz navbatida, bemorning ish qobiliyatiga va hayot sifatiga sezilarli taʼsir koʻrsatadi.

Tadqiqot materiallari va usullari

Tadqiqot 4 oy mobaynida Toshkent Tibbiyot Akademiyasi Nevrologiya boʻlimida olib borildi. Tadqiqot davomida biz epilepsiya bilan ogʻrigan 30 nafar bemorni olib tekshirdik. Bemorlarni anemneziga koʻra kuzatuv amalga oshirildi va alohida guruhlariga olindi. Barcha bemorlarning elektroensefalogrammalari asosida anamnez tasdiqlandi va ularni ham kategoriyalariga muvofiq ajratib oldik. Kunduzgi uyquchanlik Epworth shkalasi yordamida baholandi. Bemorlarning oʻrtacha yoshi $26,6 \pm 1,3$ yil.

- Epvort kunduzgi uyqu shkalasi (ESS)

Epvort kunduzgi uyquchanlik shkalasi (ESS) sizning uyquingizning kunduzgi faoliyatga taʼsirini oʻlchash uchun keng qoʻllaniladigan bir qator savollardir. Sinov 1990 yilda Melburnlik (Avstraliya) Dr. Murray Jons tomonidan turli vaziyatlarda uyquchanlik darajasini aniqlash uchun ishlab chiqarilgan. Ushbu soʻrovnoma uyqu buzilishlarini aniqlash uchun yuqori sezuvchanlikka ega: uyqusizlik uyqu apnoesi, narkolepsiya.

Mumkin boʻlgan reyting darajasi 0 dan 24 ballgacha oʻzgarib turadi.

Norma - 0-3 ball; uyqusizlik - 3-9 ball;

SOAGS - 9-16 ball,

Maxsus kasallik narkolepsiya - miyaning ayrim sohalariga zarar yetkazish bilan bogʻliq genetik irsiy kasalliklar - 16-24 ball.

Natija

- Tekshirilgan bemorlarning 16 nafarida faqat tungi epileptik xurujlar, 14 kishida esa kunning qaysi vaqtidan qatʼi nazar, xurujlar sodir boʻldi. 83,4% hollarda fokal, 16,6% esa tarqalgan epileptik xurujlar kuzatilgan.

- Elektroensefalogrammada tungi xurujlar bilan og‘rigan 16 bemorning 11 tasida frontal qismda, 3 tasida temporal qismda epileptik fokus qayd etilgan.

- Epvort shkalasi bo‘yicha bemorlarni o‘rganish shuni ko‘rsatdiki, tekshirilgan 22 bemorda kunduzgi uyquchanlik ko‘paygan, 8 nafarida o‘zgarishlar aniqlanmagan.

- Epileptik xurujlar turi bo‘yicha kunduzgi uyquchanlik ko‘rsatkichlarining qiyosiy tahlili yuqoriroq ekanligini aniqlandi. Fokal epileptik xurujli bemorlarda tarqalgan epileptic xurujlar bilan solishtirganda ko‘rsatkichlar (mos ravishda 10,6 va 8,7 ball).

- Tungi epileptik xurujli bemorlar guruhida kunduzgi uyquchanlik 11,4 ballni, qiyosiy guruhda esa 7,9 ballni tashkil etdi.

- Bundan tashqari, ishlatiladigan antiepileptik dorilar miqdori ham kunduzgi uyquchanlikning og‘irligiga ta’sir qildi. Shunday qilib, ikki yoki undan ortiq preparatlarni qabul qilgan bemorlarda yuqori ko‘rsatkich kuzatildi. monoterapiya bilan og‘rigan bemorlarga qaraganda. Kunduzgi uyquchanlik (mos ravishda 11,2 va 9,7 ball).

Xulosa

Shunday qilib, tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, kunduzgi uyqu buzilishining og‘irligi va darajasi epileptik xuruj turiga, epileptik xurujlarning "uyqu-uyg‘onish" sikli nisbatiga bog‘liq. Epilepsiya bilan og‘rigan bemorlarda kunduzi haddan tashqari uyquchanlikning keng tarqalganligi ushbu muammoning muhimligini ko‘rsatadi.

Shu sababli, ushbu muammoning sabablarini o‘z vaqtida bartaraf etish, konservativ terapiyani korrektsiya qilish va shunga mos ravishda epileptik xurujlarni nazorat qilish, kunduzgi uyquchanlikning og‘irligini sezilarli darajada kamaytiradi va natijada bemorlarning hayot sifatini yaxshilaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1) Адам С., Скотт С., Дайн О. От симптома к диагнозу (пер. с англ.). – М., 2008. 816 с.
- 2) Ибодуллаев З.Р. Асаб касалликлари. Дарслик. – Тошкент, 2014й. 1000б.
- 3) Неврология [матн]: илмий-оммабоп / З.Ибодуллаев. – Тошкент: Akademnashr, 2017. – 307 б.
- 4) Katzung B.G., Trevor A.J. Basic and Clinical Pharmacology 13th Edition, McGraw-Hill Education / Medical New York.; 2014. 1216 p.
- 5) Louis E.D., Mayer S.A., Rowland L. P. Merritt’s neurology /Thirteenth edition. Lippincott Williams & Wilkins Philadelphia: 2010., 1407 p.
- 6) Westover M.B. Pocket Neurology (Pocket Notebook Series) Second edition/ New York.; 2016. 328 p.
- 7) <https://www.msmanuals.com/medical-calculators/EpworthSleepScale-ru.htm>

22

Ажиева, Б. (2023). ЗАГРЯЗНЕНИЕ ВОДНОЙ СРЕДЫ КАК ОДНА ИЗ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 135–138. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1969>

23

Sultonov, D. Q. o'g'li, Ajieva, M. B., Xamitova, G. S., Babanazarova, A. O., & Bekimbetova, G. N. (2023). OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING DIDAKTIK XUSUSIYATLARI VA VAZIFALARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 139–143. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1970>

24

Kalandarova, S., G'iyasov, A., Nizomov, N., Xursanova, M., & Doniyorov, S. (2023). UYQU VAQTIDA EPILEPTIK XURUJI MAVJUD BEMORLARNING KUNDUZGI UYQUCHANLIGINI VAHOLASH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 144–146. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1972>

25

Tuychiyeva, X. Z. qizi. (2023). FARG'ONA VODIYSI SHAROITIDA IQLIMLASHTIRILGAN DARAXTLAR BIOEKOLOGIYASI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 147–150. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1973>

26

Samiyev, B. N. o'g'li, & Xolmo'minov, M. (2023). MADANIY-OMMAVIY TADBIRLARNING JAMIYAT MA'NAVIY HAYOTIDA TUTGAN O'RNI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 151–155. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1974>

27

Samiyev, B. N. o'g'li, & Xolmo'minov, M. (2023). RAHBARNING ISH USLUBIDA IMIJNING O'RNI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 156–160. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1975>

28

Рахимов, Х. Ш. (2023). ОСОБЕННОСТИ РУССКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО СОЗНАНИЯ В ЛИРИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИИ Н.А.НЕКРАСОВА. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 161–164. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1976>

29

Reymova, G., & Eldesova, A. (2023). BASLAWISH KLASLARDA OQITIWDA JAŃA PEDAGOGIKALIQ TEXNOLOGIYALARDAN PAYDALANIW. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(2), 165–167. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1977>